

Megjelenik minden héten négyszer: t. i. a Jelenkor vasárnap, kedden és csütörtökön; a Társalkodó pedig pénteken, mindegyik minden ízben egyegy iven. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiado tulajdonosnál úri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egybeitt pedig minden királyi posta-hivatálnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományoktól a kívánt példányok iránt csupan a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetés főlvetetik's pontosan és jutányosan közöltetik.

Előfizetni elkésteknek teljes számú példánnyal szolgálhat még a szerkesztőség.

FOGLALAT. Magyarország és Erdély. (Országgyűlés: kerületi tanácskozások a honosításról szóló javaslat; inségügyi; magyar nyelv és nemzetiség dolgában történt megállapodások szerinti üzenet, bányajog's egyebek fölött; orsz. rendi ülés: üdvözlési küldöttség jelentése, üzenet-hitelesítések és felolvasások. — Főrendi tábla folytatása's vége a közteherviselés fölötti tanácskozásoknak. Budapest; napló.

Külföld. (Spanyolország, Anglia, Franciaország, Olaszország, Schweiz.)
Ertesítő.

MAGYARORSZÁG és ERDÉLY.

ORSZÁGGYÜLÉS.

34ik kerületi ülés vége. Tárgy: törvényjavaslat a honosításról. Jegyző Asztalos Pál olvassa a 15dik \$ust mely így szól: „*Ki megszűnt a honpolgára lenni, polgárságát később visszaszerezheti, ha a 3ik \$us kívánatinak eleget tén visszahonosítására iránt a 11ik \$us értelmében az illető törvényhatóságához folyamodik.*”

Szemer Bertalan (Borsod) ekép kívánja módosítani a \$t „honpolgársága elvesztésének okait elbárítván.” — Pázmándy D. elnök: a borsodi módosítás szerint a többséget kimondja.

Asztalos P. jegyző: olvassa a 16dik \$t, mely így szól: *kivetetik az, ki mint idegen hadseregben szolgált katona a hon ellen szabad akarattal fejezt, vagy szabad akarattal ellene mint kém szolgált. — Az ilyen csak a felség engedelmével léphet a hon földjére, s nem honosíthatatik vissza előbb, sem mint törvény elébe állítván vagy fölmentet, vagy elmarasztaltán büntetését kiállotta.*

Lónya y C. (Zemplén) azon észrevételt teszi, miszerint a szabad akaratból kétszer is fordul elő a szerkesztésben — mire Pázmándy D. elnök feleli: a szabad akaratból azért tétetett kétszer, miután mind két esetben kényszerülve is lehet szolgálni.

Hunkár A. (Veszprém) hogy nem szabad akarattól is lehet szolgálni, több esetet hoz fel, — nevezetesen midőn embereinket a francziák a harezban elfogták's azokat a spanyoloknak pénzért eladvány, onnan Afrikába küldettek, kénytelenítették szolgálatokat tenni. — Szemer Bert. (Borsod) Zemplén követének észrevételében osztován ezen \$ra nézve azon észrevétele van, hogy miután a \$ba érintettek nem lehet lágyabb föltételeket szabni, mint a külföldiekre, a \$t a szerint kívánja módosítani, hogy kik a büntetést kiállották's az 5ik \$bani föltételeknek eleget tettek, a honpolgárságot visszanyerhetik. — Bónis S. (Szabolcs) a borsodi módosítást elfogadja, ha azokra nézve, kik a vád alól fölmentettek, ezen szigorú föltételek ki nem terjesztettek's a borsodi módosítás a szabolcsi értelemben elfogadtatott. — A 17ik \$us, mely így szól: „*Honbeli hölgy'stb. elfogadtatván következik az utolsó \$, mely így szól: 18dik \$ „ki elvesztette honpolgárságát'stb.'stb. — Szemer Bert. (Borsod) a honpolgárság elvesztése még nem bűn, de lehetnek oly esetek, midőn a bűn's azért ezen \$ra nézve követelnek módosítást javasol: „*ki honpolgárságát elvesztette, birtokaira, köteleseire és megnyúlt örökségeire nézve csak azon jogokkal bír, melyekkel e honban a külföldiek bírnak, de ki a 16dik \$ban körülírt oknál fogva veszt el honpolgárságát, és mint bűnös el is marasztaltatott, az minden birtokjogát elvesztette.*”*

Tarnóczy Kéz. (Nyitra) a borsodi módosítás első részét helybenhagyván, a másodikhoz azon észrevétele miatt, hogy az megelőzve a hűtlenség iránti törvényt, az örökösökre is kiterjedne's ártatlanokat is sújtana, nem járulhat. Pázmándy D. (elnök) a nyitrai megjegyzés szerint a borsodi módosítás első részét végzésekép kimondja.

A 19ik \$ra, mely így szól: „*Rabszolg'a'stb. 20ik \$ra, mely így szól: „A hon határain kívül'stb. 21ik \$a, mely így szól: „A megtelepedett külföldi'stb. 22ik \$ra, mely így szól: „A megtelepedett külföldi képeséggel bír'stb. Páál Ján. (Sopronym.) indítványozza, hogy a megtelepedett külföldi még haszonbérben se bírhasson jószágot. — Kende Zsig. (Szatmár) küldői kívánsága szerint a törvényhozás utján szeretné meghatározatni, hogy a megtelepedni szándékozó külföldi gyárosoknak a telepre szükséges föld megszerzésének maximuma ne lenne több*

100 holdnál. — Szemer Bert. (Borsod) rövid akaráván lenni figyelmezteti Szatmárt azon határozatra, — mely szerint a külföldiek még akkor sem szabad jószágot szerezni, ha honpolgárrá válik.

Szentkirályi Móricz (Pest) a sopronyi indítvány a tulajdoni jogot korlátozná meg, ennél fogva azt nem pártolhatom. — Lónya y G. (Zemplén) az absentismusi törvényeket nem lehetén kiterjeszteni a külföldiekre is, ezekre conditio sine qua non gyanánt szeretné kimondatni, hogy az országban ben lakni tartoznak. — Szemer Bert. (Borsod) felvilágosításul megjegyzi, hogy azon eszme a „megtelepedett” szóban már befoglaltatik. Pázmándy D. elnök: Lippehg és a belga király több uradalommal bírnak's miután azokat fölük elvenni nem lehet, e tekintetben külön rendelkezést ohajtana. — Kende Zs. (Szatmár) felszólítja a rrdeket, hogy az iránt is intézkedjenek, miszerint a még nem is emancipált zsidók hazánkba igen sokan betódultak már eddig is és roppant sok fekvőséget bírnak zálogban, — mi törvény szerint nem volna szabad, mire Szemer Bert. (Borsod) figyelmeztetve feleli: miszerint a 13ik \$ban már meg van állapítva, hogy külföldi zsidók semmikép nem bocsáttatnak be. — Gr. Andrásy Gyula (Zemplén) azon elvben, miszerint a beköltözött idegenek kezei végkép megköttesenek a jövőbeli birtok-szerzésre nézve, osztozik, multra nézve pedig csak annyit lát czélszerűnek, hogy kik eddig még nem honosítottak, s külföldön laktak, az absentismusi törvények szigorú alá vonassanak. — Szentkirályi M. (Pest) Vannak, kik azt hiszik, hogy a sanctio csekély. Dehogy csekély, állván p. o. az, hogy a szerződés nem érvényes's a szerzési ár mellett bizonyítékul nem szolgálhat, akkor mindig a kibecsültetés divatozik. Ha tehát kimondatnék, hogy a birtokosok meg nem telepedvén jószágait eladni kötelesek, ezzel tökéletesen elég lesz téve az eddigi törvény rendelkezésének. Ezzel azonban a tárgy még be nem fejeztvén a gyűlés eloszlott.

35ik kerületi ülés, január 14én reggeli 9 1/2 órakor elnökök: Bük Zsigmond (Borsod k.) és Pázmándy Dienes (Komárom) m. követei; jegyző Asztalos Pál; (tárgy: az inség elhárítása iránti fölirat; bányajog; választványi tagok kinevezetése; a magyar nyelv és nemzetiség tárgyában készült t. javaslat's a részek visszacsatolásának ügye.) — Bük Zsig. elnök figyelmezteti a rrket a napi renden levő tárgyak iránt. — Asztalos Pál jegyző olvas több rendbeli határozatokat, üzeneteket's fölírásokat az inség és bányajog tárgyában — Bük Zsig. elnök jelenti, hogy az adó tárgyában kiküldött választvány kiegészítve még nincs's egyszerűs mind fölolvassa azon választvány tagjainak névsorát; továbbá figyelmezteti a rrket a napi renden levő tárgyra's a magyar nyelv és nemzetiség ügyében hozott határozatok meghitelesítését kéri. Szabó Miklós jegyző olvassa a magyar nyelv és nemzetiség tárgyában készült t. javaslatot, melynek is 15, 2ik és 3ik szakasza minden észrevétel nélkül elfogadtatott. Ruttkay J. (Zolyomm. k.) azonban a 4ik szakaszra nézve azon észrevételt terjeszt elő, hogy: „a magyar nyelven kívül egyedül az olasz nyelv használtassék.” Az 5ik 6ik, 7ik és 8ik szinte módosítás és észrevétellel nélkül fogadtatott el, azonban Szemer Bertalan (Borsodm. k.) a 9ik szakaszra nézve javasolja, hogy: „a tenger mellékről szóló rendszabályokat ne zárnók össze a kapcsolt részeket illető törvényjavaslatokkal” jónak látná tovább a 4ik szakaszhoz tenni, hogy: „*valamint a tenger mellék, úgy a kapcsolt részek minden iskoláiban a magyar nyelven rendszeren tanítassék.*” Ezen módosítás elfogadtatott — Smaich B. (Buccari k.) azt kívánja, hogy a szerkesztésből „a magyar nyelven kívül” kihagyassék, de nem fogadtatott el. — Szabó Miklós jegyző: a verificationalis választvány jelentése nyomán tett határozatot olvassa hitelesítés végett — mely is némely lényegtelen észrevételek's módosítások után elfogadtatván meghitelesítettet, — miután Bük Zsig. elnök jelenti: miszerint több tárgyaik közül, — melyek tanácskozásunkat szoroson igénylik, jónak és helyesnek látná a részek visszacsatolásának fontos ügyét tűzni ki mai tanácskozás szőnyegére, egyébiránt kéri és felszólítja a rrdeket, méltóztassanak azok közül választani. Minden oldalról hangosan kiáltott „*részek visszacsatolása.*” mire Kosuth Lajos (Pestm. k.) székéből fölegyenesülvén közönségesen elismert hasonlíthatlan ékesszólásával az érdeklött ügyben — egy óranegyed hoszáig terjedt's a ve-

zérzőnek parlamentarista ügyességének, szónoki genialitásának's törvényhozói mély talentumának fénylő gyöngyétől körül ragyogott beszédet mondott, számtalanszor megszagatva a hazafiai lelkesedés legmélyebb érzetéből fölbuzgott éljenzések harsány rivalgási által. E' jeles beszédben indítványza szónok egy fölírását nádor ó cs. kir. fenségségéhez, melyben a rr. a' n. m. főrrdek szives hozzá járulása kíséretében alázatosan kérték meg ó cs. kir. főhgségét, miszerint a kapcsolt részeket ó cs. kir. fensége's a' nemzetet annyi év hoszsú során, — de jelenleg is oly fájdalommal aggasztó helyzetből minélelőbb kiragadni's nádori méltóságához csatolt magas hatálya, tekintélye és sikerdus közbenjárásánál fogva eszközözendő végképeni visszacsatolatlásukkal valamint a részeket, úgy ez anya-nemzetet is mentőlelőbb megvizsgáltatni méltóztassék, hogy így valamint az anyától elszakított gyermek annak édes karjai közé hová hamarabb visszavezetve örvendhessen, úgy a' gyermekétől siró kebellet megfosztott örömtelen édes anya megalált gyermekének forró ölelésére — ragyogva édes anyai örömeiben emelhesse fel karjait, erre Babarczy Antal (Csongrádm. k.) szinten jeles és velős beszédet tartott, — melyben a' vezér-szónok beszédét egész kiterjedésben pártolta's ezzel Bük Zsigmond elnök azon hazafiai öröm magas érzetében, miszerint a' conservatív pártot az ellenzékkel minden észrevétel és vitakozás nélkül egy téren látja találkozni, — az üléstel-oszlatta. — A' vezér-szónok valamint Csongrárdemes követének beszédétis szörül szóra, egész kiterjedésökben leend szerencsénk előadni vasárnapi Társalkodónkban.

36ik kerületi ülés, január 15kén reggeli 9 órakor, elnökök: Pázmándy D. (Komárom) és Bük Zsig. (Borsodmegyék követei); tárgy: a honosítási t. javaslat folytatása.

Pázmándy D. Felhija a rr. figyelmét a napi renden levő tárgyra. Asztalos Pál jegyző olvassa a' mlgos fölírásokhoz küldendő üzenetét a rrket a' mutakozó inség elhárítása tárgyában, melyben a' rrk a' mlgos főrendeket az e' tárgyban készített's közlendő fölírás pártolására hazafiai bizodalommal fölkerik, a' fölírás, annak több kitételei, de különösen utolsó \$usa többek által tett felszólalás és észrevétel szerint sokban módosítottán elfogadtatott; ezek nyomán Hunkár Ant. (Veszprém) előadja, mikép mult évben bár elég nagy volt az inség, még sem volt a' veszedelem oly nagy, mint minőt most várhatunk, mely szomorú körülmény a' tek. r. figyelmét szoroson megkívánja. Szóló a' történetekre hivatkozván több esetet említ, nevezetesen ugymond tudott már szónok több drágaságot's nagyobb inséget is a' mostaninál, de az egy vagy legföljebb 2 évig tartott egymástán; de most már negyedik esztendeje, mióta a' drágaság és inség nemesak nem lágyul, sőt szomorú tapasztalásunk szerint napról napra magash fokra hág; emlékezik szülő továbbá oly siralmas időre vissza, midőn kivált az Alföldön egymásra hullottak az éhen haltak, úgy hogy ha az ember Nagyváradon azt kérdezte valakitől: merre kell menni Erdélyországba? azon utasítást kapta: menjen az ur csak a' sírdombok mellett mindenütt, az bizonyosan be fogja vezetni Erdélyországba! Ugyanazért szóló az 1601: 16ik tetz. említi, melyszerint akkor, t. i. Rudolf császár alatt (tehát akkor is ausztriai kezek által kormányoztatunk)'s mégis azon t. cikely erejénél fogva a' gabona, zab és árpa kivitele a' honbul szoroson megtiltatott; ohajtana ennél fogva szóló hogy az idézett cikely a' felírás utolsó pontjában világosan tétessék ki, de nem fogadtatott el. — Asztalos Pál jegyző: olvassa a' bányajog iránti üzenetet's fölírását, melyek is szinte kevés észrevétel és módosítás után elfogadtattak.

Pázmándy D. elnök: a' honosítási t. javaslat folytatása levén a' napirenden levő tárgy, arra nézve tisztelettel hívja fel a' rrk figyelmét. — Károlyi I. (Pestváros). A' honosítási t. javaslat 21ik cikkére megjegyzi, hogy a' külföldről az eddig beköltözöttek közt tapasztalás szerint még soha sem jött be a' művészek's mesteremberek java, hanem mindig csak söpredéke, szóló errenzert legtöbb példát tudna fölhozni Pestvárosából, ugyanazért nem látja helyesnek a' külföldiek beköltözési's megtelepedési föltételét olyannyira megtágitani. — Bónis Samu (Szabolcs): Azt hiszi, hogy a' beköltözötteknek progressiv adó alá vonatásuk lesz legczélszerűbb rendelkezés. — Kende Zs. (Szatmár). Azon véleményét jelenti ki, hogy a' honosításra nem szükséges 10, hanem elég arra csak 3 év is, mert a' megtelepedett külföldi 3 év alatt is eleget tehet a' honosítási föltételeknek, 's még

ugyanazon idő alatt magyarul is megtanulhat, természetesen értvén, hogy azon 3 év alatt is rendszeresen fizesse a progressív adót. — **Balogh K.** (Győr) Szabolcsal tart's progressív adóra szavaz. — **Szintay J.** (Bereg) Szinte Szabolcsot pártolja, mire

Pázmány D. elnök egy redactiót indítványoz, mely szerint a beköltözöttek valamint a házi ügy a hadi adó fizetése alá is vonassanak 's mindaddig 3 évenként kétszeresre fizessék azokat, míg a honosítási törvényeknek tökéletesen eleget nem tettek. — **Lónyay G.** (Zemplén) különösen ohajtja, hogy a honosítási törvények mellett az 1723ki törvény rendelete maga épségében tartassék meg, melly szerint t. i. a magyar a külföldi általa vett jószágából a leteendő letétele mellett szomszédság jogánál fogva mindenkor kivethesse. — **Sestény G.** (Veszprém). A szabócsi indítványt, mint küldői utasításához legközelebb állót teljes kiterjedésében pártolja 's a progressív adóra nézve semmi észrevétele nem lévén, azt ezennel elfogadja.

Szemeré B. (Borsod). Valamint nem egyezhetik meg sem a sanetióban, sem annak formalitásában; úgy a két, szóban levő indítványnak egyikét sem pártolhatja, nem pártolhatja ugymond a komáromit mindaddig, míg telekkönyvünk nem lesz; a szabócsi indítványhoz szinte nem járulhat azon oknál fogva, mert az szerinte tetemes nehézségekkel járand, a mennyiben az indítványzott kétszeresítés szerfölött sok bajt szülhetne, mintszint a végrehajtó tisztviselőknek önkényre és sok visszaélésre nyitna tágas mezőt, hanem pártolja magát a szerkezetet okszerű módosításokkal.

Justh J. (Turóc) Vélekedése szerint össze lehetne mind a két indítványt egyeztetni, így látna részéről jónak, mert ugymond mindkettőben van olyan foglalva, mi helyes 's mit el lehet fogadni. — **Pál J.** (Soprony) A progressív adóra nézve Szabolcsot egész kiterjedésében pártolja, de véleménye szerint igen jónak látna, ha arra egy különös törvény hozatnék. — **Zsarnay Imre** (Torna) A mellett, hogy az 1715ki 23. tcz. épségben tartatását szorosán megkivánja, ohajtana e tábla által kimondatni azt, hogy mind azok, kik eddig e honban e törvény szerint vagy ellenére fekvő birtokot szereztek 's bírnak, attól kétszeres adót fizessenek mindaddig, míg honosítási törvényink föltételeinek eleget nem tesznek. — **Pázmány D.** elnök jelenti, hogy az országos ülés ideje közeledik, miután mindjárt 12 óra lesz, ugyanazért felszólítja a rendeket, hogy e tárgyat igyekezzenek eldönteni, szóló részéről legezélszerűbbnek látna a szavazatot. Mire sokan szavazatot sürgetnek. **Pázmány D.** elnök azon kérdést tüzi ki: elfogadják e a t. rr. a progressív adót? mire a nagyobb rész igennel felelvén, kimondá a végzést, miután gr. **Andrássy Gyula** (Zemplén) kijelenti, miképen a progressív adót is szinte elfogadja, de egy észrevétele van még erre nézve, mit nem hallgathat el: nagy különbség van ugymond szóló a jó, kívánatos és kivihető dolgok között 's azért a progressív adót minden jósága 's kívánatossága mellett egyszerűen létesíthetőnek szerelné alkottatni, véleménye szerint ezen progressív adó leginkább megközelítné a practicabilitást „*ha a tőke mindenkorra megmaradna, csak a percent memne progressio szerint*“ 's ezen módosítás minden észrevétel nélkül elfogadtatott. — **Olgyay Titusz** (Pozsony) már látja, hogy a t. rr. csakugyan elfogadták a progressív adót, pedig Borsod érdemes követe elég világosan adta elő, mennyi baj és nehézségekkel lesz az összekötve, nem bánja szóló ugymond már, ha elfogadják is, csak hogy részéről igen helyesnek látta 's ohajtotta volna is, ha azon kétszeresített adó egyszerre vettetnék ki a beköltözöttre — végre

Pázmány D. (elnök) A szabócsi indítványt — a progressív adóra nézve — a zempléni módosítás mellett végzések kimondta 's ezzel a ker. ülés eloszlott 's félóra múlva megnyílt a 21ik országos ülés.

21ik országos ülés a' tek. kknál és rrrnél jan. 15kén kezd. 12¹/₂ órakor vége 2³/₄ órakor délután.

Kir. személynök: felszólítja a' mlg. főrendek ujévi üdvözlésére kirendelt küldöttséget eljárásáról adandó jelentésre, mire a' küldöttség szóoka b. **Rudnyánszky Samu** (esztergami káptalan követe) jelenti, hogy tisztokban híven és pontosan eljártak 's a' tek. kk. és rrdeknek leghőbb ujévi kívánatát tisztán és leplezetlenül tolmácsolták a' mlgos főrendeknél, mi alatt megérkezett a' mlgos főrdék viszont üdvözlő küldöttsége, mellynek szóoka **Sztankovics János** (győri püspök) rövid de nyomatos szavakkal üdvözölte viszont a' rendek tábláját, hazafini bizodalommal szólítván fel a' rrdet ernyedetlen munkásságra 's egyetértésre, — mit szónok ur is nádor ó es. kir. fensége 's a' nagymglu főrendek részéről ezennel örömmel viszont megígér, mert ezekre ugymond szónok ur, — hazánkunk annál mellőzhetlenebb szüksége van, mert annak felvirágzása 's organicus átalakulási reménye legnagyobb részben ez uj 1848dik eszt.hez van esatolva, 's végre nádor ó es. kir. fenségét, a' mmlgu főrdéket 's magokat a' tek. kk. és rr. szeretetében, bizodalma és szíves hajlandóságukba ajánlván eltávoztak 's ezek után **Pázmány D.** (Komárom) mint mult heti egyik ke-

rületi elnök a' héti határozatokat, üzeneteket 's fölrásokat mutatta be kir. személynök ó mlgának.

Kir. személynök: Egy felolvasandó válaszüzenete van itt a' mlgos főrdéknek, mire **Hubay József** országb. itélőmester felolvassa a' mlgos főrdék válaszüzenetét az országgyűlési lap létesítése tárgyában, ezután **Ghyczy Kálm.** nádori itélőmester felolvassa a' katonai élelmezés tárgyában kirendelt főrdi választvány tagjainak névsorát, ezt elvégezve ugyancsak az olvassa a' magyar nyelv és nemzetiség tárgyában készült t. javaslatot, mire **Farkas Sánd.** (Pozsega) azon kívánságot jelenti ki küldőji részéről, miszerint ok a' szerkezetből kihagyatni ohajtják azon pontot, mellyben nekik a' magyar nyelv megtanulása meghagyatik 's ezen kívánságát 's illetőleg ovását kéri az orsz. naplóba igttatni.

Kussevich Svatozarus (Pozsega város) a' törv. javaslat 5ik szakaszát nem pártolja 's kéri azt a' szerkezetből kihagyatni 's ezen ovását szinte naplóba ohajtja igttatni.

Dubravay J. (Szerém k.) szinte ovását nyilványítja. **Priviczer István** (Fiume k.) Nem kíván határidőt léteetni a' magyar nyelv megtanulására 's azon esetre, ha ezen kötelezés a' szerkezetben maradna, ovását nyilatkoztatja 's azt a' naplóba igttatni kéri — többen kiáltották: (marad) ezután — **Osegovich Metell** (Horvátország k.) szinte észrevételt és ovást tesz a' szerkezet több kitételei ellen — erre

Jozipovich Antal (Turopolya k.) röviden kijelenti, miszerint ez alkalommal egyedül azért szólalt fel, nehogy valaki a' t. kk. és rr. közül azt gondolja, hogy a' horvát követnek csak egy csep igaza is volna, egyébiránt azon ur (rámutatva) nem is Horvátország követe, hanem csak egy parányi fractio küldötte ide, melly mind össze 62 emberből áll; küldőji részéről, kik a' valóságos magyar-horvátok, azon urnak tett ovására ellenovást tesz, 's azt szinte az országos naplóba kívánja igazolásként beigtatni; végre világosan nyilatkoztatja, miszerint ő, és valóságos magyar-horvát küldőji valamint a' törvény ezen rendeletében szívesen megnyugszanak; úgy minden határozatot, orvoslást és törvényt egyedül Magyarország törvényhozói testületétől nemcsak fogadnak el, de egyszersmind várnak 's ohajtanak. Ez után több városi követ nyilatkozott a' szerkezet ellen 's ovásukat az országos naplóba kívánták beigtatni, mire

Tarnóczy Kázmér (Nyítram. k.) kijelenti, miszerint egyáltalában nem hiheti el, hogy az előtte felszólalt megyei és városi követek küldőik kívánságát igazán tolmácsolják, semmikép nem teheti fel azon jámbor lakosokról, hogy a' magyar nyelv és nemzetiség iránt oly kérelhetetlen gyűlölettel 's ellenszennvel viseltessenek, ismételve kijelenti, hogy ezt semmikép nem hiheti el, mert hisz ugymond szóló, ő is tötlakosok között lakik 's azon megyének lakosai, mellyet itt képvisel, legnagyobb része tótság, 's még is nyíltan megvallhatja, hogy ok édes anyai nyelvünk 's nemzetiségünkhez valamint eddig, ugy ezentul is szívesen ragaszkodnak 's az ellen nemcsak legkisebb ellenszennvel nem viseltetnek, sőt ahoz édesen simulva azt sajátukká tenni minden áron igyekeznek. — **Ghyczy Kálmán** (nádori-itélőmester) olvassa a' t. javaslat 6ik, 7ik, 8ik és 9ik szakaszát. Ezután

Bónis Samu (Szabolcsm. k.) azon észrevételét nyilványítja a' 2ik §ra, hogy nemcsak törvényhozási, országglási és hivataloskodási, de egyszersmind egyházi és világi minden eljárásban egyedül és kizárólag a' magyar nyelv használtassék, például hozza fel az egyházra nézve többek közt Rómát, hol t. i. az isteni tisztelet latin nyelven tartatik ugyan, de azért a' papok 's maga a' pápa is valamint Rómában, ugy egész Olaszországban minden hivatalos eljárásban és levelezésben az olasz nyelvet használják 's ugy véli, hogy ezt a' magyarországi clerustól is méltán kívánhatja a' nemzet. Mire

Gr. Forgách Antal (pozsonyi k.) Nem is szólalt volna fel többé e' tárgyhöz, mert arra semmi észrevétele nincs, de minthogy itt Szabolcs egy új divatot akar behozni az országos ülésbe, kénytelen vagyok reá szólni. Ugy hiszi szóló, hogy ha valakinek a' szerkezet iránt stylaris vagy essentialis észrevétele van, 's azt módosítani kívánja, annak nem az országos, hanem a' kerületi ülésben van helye 's ezekre figyelmeztetvén Szabolcs érdemes követét, a' t. javaslatot egész kiterjedésében pártolja; mire **Bónis Samu** (Zabolcs) feleli, hogy neki már sem ideje, sem kedve nincs valamit tanulni a' pozsonyi káptalan követétől, — annál inkább azt, mit kelljen tenni egy képviselőnek az orsz. 's mit a' kerületi ülésekben? megtanulta már azt igen jól 's annál fogva senkinek figyelmeztetését vagy épen oktatását, annál kevésbbé a' pozsonyi káptalanét nem fogadja. A' szabócsi módosítás elfogadtatott, 's ezen módosítás mellett a' törvényjavaslat egész kiterjedésében. —

Ghyczy Kálmán (nádori-itélőmester) olvassa a' m. főrendekhez küldendő üzenetét a' t. kk. és rr. a' magyar nyelv és nemzetiség tárgyában, 's ezzel az orsz. ülés 2³/₄ órakor délután eloszlott.

Főrendi tábla (21d. orsz. ülés) jan. 15én. (Tárgy: közös teherviselés ügye folytatolag.) **Gr. Zay Károly** késznek nyilatkozván mindenféle adó elvállalására, pártolja az üzenetet

egyreszben azért, mert a' házi adó elvállalásával a' vakszerencse játéka, minélfogva egyik része a' honpolgároknak kalapácsra, másika pedig privilegiumra született, határt lelend; más részről az orsz. pénztár, mint a' haza gyarapulásának esirája tekintendő. — Magyarán mondassék ki az indítványban, hogy az általános elv mind a' házi mind az orsz. adóra terjesztetik ki, mert gr. Szécsen A. indítványának szerkezete homályos, nem egyéb az, mint nagyszerű paraphrasisa azon német közmondásnak: „Wasch' mir den Pelz, und mach' ihn nicht nasch.“ Egyébiránt szóló az általános közös teherviselési elvet, a' bácsi főispánra hivatkozva, a' hadi adóra is kívánna kiterjeszteni.

Gr. Teleki László: „Kimondatott többször, hogy a' közös teherviselés szövegében levő kérdése nem pártkérdés, én is azt tartom, mert sokkal fontosabbnak, főlebbállónak hiszem minden pártkérdésnél; miként is lehetne azt, mit a' valóság, az erkölcsiség parancsol, hogy t. i. felebarátunkat szeressük, pártkérdésnek nevezni? nem tartom pártkérdésnek a' szövegben levő ügyet, mert érdekességhez vezet, mit minden igazi hazafinak pártolni kell; továbbá, mert ezen kérdés az arisztokratia léte és nem léteinek kérdése, miután annak csak egy lehet jövendője, ha, mint egész Európában, a' status terheiben a' néppel híven osztozik, különben elszárad, mint a' növény, mellynek gyökere rothadt; nem pártkérdés, mert, maga gr. Sz. A. elismerése szerint is a' törvényhozó hivatása nemcsak általános elvek kimondásában, hanem azok alkalmaztatásában is állván, nem jelent a' rr. üzenete egyebet, mint, hogy az elvet alkalmazni kívánják. Sokkifogás tétetett e' vélemény ellen; az mondattott, hogy nem akarják az orsz. pénztárt, (noha az üzenet ez állításnak ellenmond), hanem a' házi adót elvkint kívánják elfogadtatni. Ez nem áll, mert a' rr. az általános közös teherviselési elvet már mult országgyűlésen állították fel, de ha csudálkoznak, miért változtatott meg tehát a' rendszer? nem kell feledni, hogy mikor a' logika egy kissé hibázik, azt helyre lehet ütni; azonban midőn a' tett indítvány hibás logikán alapul, nincs alkalom csudálkozni, hogy mi logikánkat helyreállítjuk. Sz. A. gr. csudálkozik, hogy a' rr. ép ezen alkalmat tartják helyesnek és ajánlkozóknak a' házi adó keresztülvitelére. Nem tudom, miért mondották a' rr., hogy „a' házi adó elvállalására jelen pillanatban biztos és többé soha illy kedvező alakban vissza nem terendő alkalom“ ajánlkozik, de sejtetem. Miután kikürtölték, hogy a' kormány a' kir. előadásokban a' nemzet ohajtásával akart találkozni, hogy a' reform élére áll, hogy tenni kész, valamint tenni szükséges is, a' rr. a' eszelekvés mezejére lépve, helyes volt a' házi adó elvállalását mint a' tényező reform alapkövét ismerniök el, és kinyilatkoztatni; és ha nem helyes azon suppositum, miként annak elvállalására illy biztos alkalom soha nem terendő vissza, ha ez esalólag, ugy nemes lélek esalódása volt; de mutassák meg tétlég, hogy ez esalóadás. Egyébiránt ebből azt látom, hogy a' kk. és rr. tisztán arisztokratiai szempontból indultak ki, feladással a' mai időszaknak kitűzvé, hogy a' nemesség ragadja meg a' haladás zászlóját, hogy kiváltságit, mellyeknek jövendőjük nincs, olly jogokért cserélje be, miknek jövendőjük van, és hogy ez szabadon, önként csak ez alkalommal történhetik, erősen hiszem, melly alkalom nem jó vissza többé, mert a' mi most még a' nemesség szabad elhatározásától függ, annak meg kell — az meg fog történni, mert az igazság szent ügye parancsolja; de míg a' nemességet most, midőn korszerűtlen előjogairól önként lemondana, a' haza áldása követné, akkor midőn a' körülmények 's a' korszellem hatalma által kénytelenülve leend kiváltságit földadni, ebeli tétlét, mint kényszerített lépést a' nemzet hálája nem kísérendi. A' m. főrr. felállítván a' közös teherviselés elvét, elismerték, hogy az egyik osztálynak csupán terhek, a' másíknak pusztán jogok jutottak, ugyanezen elismerés mellett a' rr. előtt tisztán áll a' teendő sora 's ezt a' házi adó elvállalásával kívánják megkezdetni, a' ki pedig lát, azt nem követni bűn. — A' lefolyt 3 év alatt sok történet, a' civilisatio sugára az utolsó kunyhóig hatott el, az igazság szava a' szegény nemességben is fogékony szívekre talált, bizonyítják ezt a' követválasztások eredménye és az utasítások, mellyek szerint 29 megye pártolja a' házi adót. Képezhető e' illyenkor, hogy midőn a' köznemesség igazságos tud lenni, a' magas arisztokratia idegenkedni fogna a' házi adó elvállalásától? ha igen, akkor kérdelem, ha az ugynevezett nyers tömeg azon fényes arisztokráciával szembe állítatnék, mellyik lélen állana az igazság, mellyiknek volna joga lenézni a' másikat? — **Gr. Sz. A.** azt mondja, meg kell érteletetni a' kérdést; ha ezt a' választvány eljárása fogja eszközölni, ugy a' rr. is azt kívánják; de nem tehetni fel, hogy a' házi adóra nézve nem lenne a' kérdés megértelevé, hogy a' rr. nem tudnák, mit tesznek 's nem fontolták volna meg a' dolgot minden oldalról; egyébiránt bármennyire legyen is ez ügy megértelevé, ha a' mlgos főrdék nem akarnak, nem járulandnak hozzá, és ki biztosít, hogy valaha akarni fognak? Békésmegyei főisp. azon véleményében, hogy az orsz. pénztárból pótolassék a' házi pénztár költségeinek egy része, nem osztozom, miután erre kevés remény volna. Fiumei kormányzó és gr. Lamotte ugy veszik a' dolgot, hogy az adómentesség természetes, mert szerződésen alapul; de

akkor, ha hisztóriai jogokat fessegetni akarunk, a rabszolgaságot is természetesnek lehetne mondani, mert keletkezett szinte szerződési fajra lehetne visszavinni. — Biztosítékokat akarnak felállítani? de midőn ezeket kívánják, a jog sokat engedett az önzésnek, miután a szegény adózó nép most minden garantianélkül hordozza a súlyos terhet. Gr. Sz. A. indítványa, gr. Batthányi L. szerint, ananászhoz hasonlít, mert kiki találhat benne ize szerint valamit; egyik almát, másik körtvélyt, hurkát vagy beefsteak-et, — és b. Majthényi A. ki a házi adót oly erőlyesen pártolta, olyat is talált az indítványban, mit az indítványzó maga sem sejtített benne. — De ennek így kellett történni: mert miután a conferentiában elvek fölött nem tudtak megegyezni, szavakat kerestek, és ezek fölött vitáztak, míg végre ezen indítványban állapodtak meg. Tisztelem azon tehetségeket, kik ezen indítvány szerkezetére befolytak, tisztelem gr. Sz. A-t is, ki azt készítette, de ha figyelemmel átnézem, azt látom, hogy nem magyar, és ha a magyar akadémia bírálta fölött, bizonyosan azt találná, hogy annak szerzője nem tud magyarul; azt is lehetne tán ezen szerkezet után hinni, hogy annak szerzője jó ügyvéd, de egy részrehajlaltan ügyvéd megbíráván azt, bizonyára csak azt fogná mondani, hogy ezen indítvány szerzője allegálni nem tud, hogy egyszerű liquid debiti perben sem tudna ügyesen eljárni. Statuselveiket ezen indítvány mögé rejtik, és azt hiszik, hogy nem látjuk azokat, a struczmadár is, midőn homokba dugja fejét, azt hiszi, hogy senki sem látja. — Méltóságok ez indítványt álarckint használják 's úgy hiszik hogy nem tudatják, mi rejlik alatta, de ezen álarck csak olyan, melyet a' frakkra szoktak tűzni, mely tehát nem gátol reá ismerni az emberre. Ez indítvány továbbá mutatja, hogy mltokot 's tárgyránt még tisztában nincsenek; — megfoghatni ugyan, hogy az arisztokratia a közvéleménynek tud hódolni és dicsőséget arat; de lehet hogy az arisztokratia a közvéleménnyel daczol, a' folyam ellen törekszik 's ha ekkor férfiasan küzdve megbukik, a' bukásban is lehet némi dicsőség; de midőn az arisztokratia nincsen tisztában magával, ingadoz, nem tudja mit akar, csak számalomra méltó; ez utóbbi esetet tanúsítja ezen indítvány, melyhez mltok ragaszkodnak, mely semmit sem mond. — Abban, mit gr. P. J. a' mystificatióra nézve mondott, nem látok személyeskedést, mert mindenik, midőn netán másokat mystificálni akart, azon kezdte, hogy önmagát mystificálja. — A' lipitói főispán, midőn a' házi adót az orsz. pénztár elibe teszi, privát véleménynek mondá azt, de a' sok magánvélemény alakítja a' közvéleményt, egyébiránt nem lehet abban logikai rendet feltalálni, hogy ó, ki a' házi adót oly kitünően védte, mégis gr. Sz. A. indítványát pártolta; ha ezt, mint mondá, azon okból tette, minthogy a' házi adót csak így véli keresztülvihetni, nem értem azon belső összefüggést, de azt állítom viszont, hogy így a' közös teherviselésből nem lesz semmi: így a' lipitói főispán kijelentett szándokánál fogva, érény lehetett előadásában, de logika nem volt. — Nem lehet nagyobb elkülönzést nagyobb szeretetlenséget mutatni, mint melyet mltok a' tulsó oldalon irányunkban tanusitanak, inkább lemondanak elveikről, semhogy hozzáak akarnának simulni. — A' tárgy érdemére nézve azt mondhatom, hogy sokat foglal magában, mit a' közös teherviselés érdekében indítványozni szeretnék, kívánatimnak minimuma a' házi adó elvállalása és országos pénztár felállítása, — fogadják el a' mltos főrk a' házi adót bármilyen garantiák mellett, csak azokat kivéve, melyek azt lehetlenné tehetnék, nehogy e' két tábla magát nullificálja. A' mltos főrk kitünően pártolják az orsz. pénztárt, a' kk. és rkról pedig azt mondják, hogy kizárólag a' házi adó mellett viának, így lát-szik, hogy mindkét táblának van saját kedvenc eszméje, fogadják el mindkettőt, ez a' közérut. A' esanádi püspöknek ez ügyben felhozott indokait helyeslem, ámbár szavazatát nem követhetem; de a' mit némely egyháziérfiaktól hallottam, hogy azért nem volna igaztalanság a' nemesség adómentessége, mert positiv törvény engedi meg, azon megütöktem; ily nyilatkozatokat a' vallás férfiai szájából, kik erkölcsi-séget, felebaráti szeretetet tanítani és elutalni egyiránt tartoznak, valóban nem vártam volna; ily elvek mellett nem fogták volna Angolhonban a' katolikusok emancipációját elősegíteni, mert az ellen positiv törvény létezett, nem törölték volna el a' rabszolgaságot, hisz ott, hol ez létezik, törvényen alapul, és azon szerződésen, mely egyrészt a' szabadság lekötését, másrészt bizonyos árt tárgyas; de itt meg kell jegyezni, hogy azon áldozat közt, melyel a' rabszolga szabadságát áruba bocsátja, és ezen ár közt nipes nagyobb aránytalanság, mint népünk által viselt terhek és élvezett szabadság közt. A' clerus nem fogja fel hivatását, mikor a' helyett hogy a' felebaráti szeretetet hirdetné, erkölcsi igazságot és méltányosságot követelne kötelessége szerint, positiv törvényekre hivatkozik, melyek hajdan a' szeretetlenség véres betűjével irattak. — B. Majthényi a' felett csudálkozik, miként fogadhatja el a' verőcei főispán a' házi adót minden garantiák nélkül, én ezen csudálkozást nem értem, midőn garantiákat kíván, azt mutatá hogy a' szoros jog iránt megalkudott, de midőn valaki nem alkuszik, hanem az igazságnak, mert az, feltétlenül hódol, miként lehessen ezen még esu-

dálkozni, azt meg nem foghatom. — Ezen vitakozások híre el fog terjedni a' hazában, tudni fogja a' nemzet: mily véleménnyel van a' haza arisztokrátiája az aristocraticus alkotmányról, tudni fogja, mily színekkel festetik most a' megyei szerkezet ép az elnökök által; tudni fogják ezt azok, kik az alkotványsánczain kívül állanak, de mily szívvel, mily lélekkel fognak aztán adózni, kik erre minden garancia nélkül köleleztetnek. Mgtok a' másik oldalon oly modorral élnek, mellyel többet ártnak a' jó ügynek, mint a' legdühösebb demagóg árthatna, modorotok azon fejsze, mely midőn felénk van irányozva, az alkotvány szivébe vág. — Fogadják el tehát a' házi adót, vagy ennél kevesebbet, de ne játszanak álarckozást, ne akarjanak szerkezetet küldeni, melyet senki sem ért, mondjanak fehéret, mondjanak feketét, ez is jobb a' semminél, de szóljanak határozottan. Ha ezen szerkezet, a' mint van, keresztül találna menni, úgy látom, meg lesz szep-lősítve a' conservatívek dicsősége, míg a' mi pártunk, mint gondoljuk, meg tudta őrizni állása tisztaságát. — (Ismélt harsány „éljen!”)

Nádoró fens. „Ma 3dik napja van, hogy a' közös teherviselés ügye tárgyalatik, az első két napon meglegedve voltam a' karzatokkal, mert esendesek voltak, kívánám, hogy ezental is esendesen maradjanak.”

Úrményi József tolnai főispán. Megjelenik az álarckos mulatságra, melyre hivatott, csak hogy nem maga veszi az álarckot magára, hanem ezt mások képezik reá. Azt mondja gr. Teleky L., hogy a' háziadó kérdése megérte volna; ezt nem lehet ily általánosságban állítani, hanem lehet igen a' közteherviselés elvéről, mi iránt köztünk különbség nincsen. Azon felhozott adat ellenében, hogy a' háziadót 29 megye fogadta el, megemlíthető, miként az orsz. pénztárt 40 megye pártolja. — Azt mondja gr. T. L. el fog jöni az idő, midőn a' hazai nemesség a' háziadóhoz járuland, — el is fog jöni bizonyosan ezen időszak, sőt ennél több is, de vajjon ok-szerű é, tanácsos é, ezen időszakot már most idézni elő? az más kérdés. Történt továbbá hivatkozás az erkölcsiségre az igazságra: az igazság fonálán igen meszse lehet menni, úgy hogy a' háziadók közmunkákban a' nemesség osztozik, ez is igazság, de azt látja mindenki, hogy még nem időszerű. — Ha pusztán az erkölcsi igazság nyomán akarnak járni, vissza kellene menni az ó korba és követelni, hogy a' nemesség most helyre pótolja őseinek mulasztásait. Azt, mi mondatott, hogy a' nép most garantiák nélkül viseli a' terheket, szóló mint alkotványos ember egyenesen tagadja, mert a' törvényes biztosíték ten áll a' kir. helytartó tanácsban, mellynek mindig bejelentetik, ha valamely fizetés-szaporítás tervezetik. Azt mondá továbbá gr. T. L. fogadjuk el a' háziadót minden garancia mellett, azokat kivéve, melyek a' kérdést lehetlenné; de arról, mely garantiák erősek, mellyek gyöngék a' felfogások igen relatívek. — A' dolog érdemére nézve, szóló oda látja fordítva a' tanácskozást, hova nem vélte állíthatóságát. Mikint is vihetni a' discussiót egyoldalú térre, a' háziadó mezejére, mely az indítványból ki nem zárván, senki által nem ellenezetik. Szóló a' közös teherviselés általános elvét elfogadván, a' házi és országos adó elvállalását az általános elv részleteinek tekintti, mellyek iránt az ország. választvány nyilatkozatától függeszti fel ítéletét, azt jegyezvén meg ez uttal, hogy ha netán a' háziadó nem lenne elfogadva, abban egyeznék meg egyelőre, hogy a' házi pénztár némely rovatai födöztesére az orsz. pénztár segítségül legyen. Szóló az indítványba foglalva találván az orsz. valamint a' háziadó eszméjét, nem látta elkülönbséget a' két tábla közt, megemlítve levén benne mind a' házi, mind az országos pénztár's eszközöve a' kettőnek összekötése; mit b. Wenkheim B. kívánt. Az üzenet és indítvány közt abban lát szóló különbséget, miszerint a' r. a' háziadót előtérbe teszik; míg az indítvány egynek sem ad elsőbbséget; valamint szóló sem tudna elsőbbséget adni, mielőtt minden különállás megbíráltatnék, noha az orsz. pénztár azért említhető, mert a' mult országgyűlésen történt iránta megállapodás. Csak egy ok hozatott fel a' háziadó mellett, t. i. az igazság morális oka. Noha az erkölcsi igazságot mindenben kell követni, de mikor a' politika nagy súlyt helyez annak alkalmazhatóságára, az igazság követelésit is szükség némelykor felfüggeszteni. — Azért midőn a' politikai okok még nem mérettek meg, nem méltányoltattak kellően, nem lehet az igazsággal megegyező egyik vagy másik pénztárnak adni elsőbbséget. Mondatott hogy orsz. adó nem lehet házi adó nélkül. De ezt szóló nem látja, miután mindkét pénztárra nézve természetes különbségnek kell létezni mind a' kivetési kulcsra, mind a' beszédre nézve; de mit tartanak a' mult országgyűlés határozatáról, mely az országos pénztárt a' házi nélkül rendelé el. Ezen vélt összefüggést az következtetné, hogy ki a' házi adót ellenzi, az országost sem fogadja el, mi természetesen nem áll, valamint az ellenkező sem, hogy ki a' házi adót elvállalja, elvállalja az országost is és viszont. Nem áll tehát, hogy egyik pénztár a' másik nélkül el nem lehet. — Megemlíti, miként bizonyos jóslatok történtek, és azzal gyanúsított ezen oldal, hogy a' garantiák fölött nem lesz meglegedve, mire szóló

megjegyzí, hogy ez a' gyanúsítások legszomorubb fajja, mely által a' tanácskozás szabadsága fölzarvatatik. Egyébiránt miután ez indítványról az mondatott, hogy homályos, nem ellenzi szóló, hogy abban némelyek világosabban tétessenek ki, és bizonyos módosítást javasol,

Gr. Pálffy József közbeszólva megjegyzi, hogy csak akkor, ha tisztában lesznek az elvek, lehet a' szerkezetrol tanácskozni, mire Úrményi József válaszolja, hogy ha ezen indítvány megjavittatik, csak a' megjavított indítvány és az üzenet közt lesz a' kérdés. — Gr. Sztáray Viktor és gr. Pálffy Móríc az indítványt, ez utóbbi a' tolnai főisp. módosításával fogadják el.

B. Ambrózy Lajos multkori előadására nézve némi fölvilágosító megjegyzéseket tevén, felszólalt. B. Sennye Pál is megérintvén többek közt, miként a' mostani állapotból csak hazafüi buzgóság mellett lehet kibontakozni, miképp lassan meg kell barátkoznunk azon eszmével, hogy állandóan adózunk — mindamellét a' fenálló viszonyoktól nem szabad a' köteles méltánylást elvonnunk, végezzélul egy nagyobb pénzügyi állapotot kíván tekinteni, mely orsz. pénztárt feltételez. Egyébiránt nem idegen attól, hogy a' megyei beligazgatás költségének egy részét a' nemesség vállalja el. Gr. Sz. A. indítványát általánosságánál fogva pártolja.

Stankovics János győri püspök mint szónoka azon küldöttségnek, mely a' főrk köszönését és újví kívánatit viszonzozva vivé a' rreke, ebbeli eljárásáról hivatalos jelentést tesz. —

Gr. Zichy Bódog elfogadja gr. Sz. A. indítványát azon felvilágosításokkal, miket tolnai főispán javasolt, ellenben b. Jeszenák János a' háziadó kölesönös viselését alapjául tekintvén minden anyagi felvirágzásnak, — az üzenet mellett szavaz.

Bu sán Herm. kapcsolt részek követe, utasítása hivatkozva jelenti, miképp küldöji az orsz. pénztárhoz subsidium gyanánt országgyűlésről országgyűlésig kívának járulni, azon feltét alatt, hogy az orsz. pénz egy része a' kapcsolt részekbeli intézetekre fordítottassék; mire nézve szóló további nézeti kifejtését fentartván, az üzenetet nem fogadja el, hanem utasításához képest b. Vécsey Miklós szavazatához, ha pedig ez többséget nem nyerne, gr. Sz. A. indítványához csatlakozik.

Úrményi Ferenc koronaór azok közé tartozik, kik házi és orsz. pénztárra fizetni kívának, de az érdekek összekapcsolatása miatt egyiknek sem akarván elsőbbséget tulajdonítani az indítványt a' tolnai főispán felvilágosítása szerint elfogadja.

B. Vay Miklós az elvre nézve tisztában kívánván lenni, a' közös teherviselést tekintti annak, mely félre magyarázhatlan. Ez elv a' mult országgyűlésen már kimondatván, nem alkalmazhatott egész tisztaságában, mit következetesség okaért mégis tenni kell. Szóló is a' tolnai főispánnal kezefogva úgy kívánja, hogy az indítvány világosabb legyen, mondassék ki abban a' háziadó, de említessék az orsz. pénztár is, és se egyiknek se másnak elsőbbsége ne legyen 's ne mondathassék, hogy mystificatio van a' dologban. A' választvány menjen ki a' nélkül, úgy ezuttal egyik vagy másik pénztárnak elsőbbség adatnék. — (Helyes helyes) id. gr. Zichy Ferenc, b. Perényi László és gr. Almásy Móríc ez utóbbi megjegyzevén, hogy az elvtől elállani nincs már a' főrk szabadságában, gr. Sz. A. indítványához csatlakoznak. Gr. Almásy D. az üzenetre szavazván, — Siskovics József verőcei főispán felszólalásának okát adja, hogy félreértetett, megemlíti, miképp az armalisták 1805: 1. t. ezikk után újra megrovattak; az 1723: 90ben pedig a' közös teherviselés alapelve van letéve, b. Majthényinak válaszul megjegyzi, — miképp bizonyosan nem mondot a' volna, hogy a' háziadót minden új garancia nélkül is kész elfogadni, ha hosszu tapasztalása erre nem tanított volna. Ha az arisztokratia önmagában nem talál garantiát, hol keresendi azt? Ki maga magán nem akar segíteni, azon az Isten sem segít. — Gr. Vicza y H. az üzenetet pártolja.

Marczibányi Antal trencsényi főisp. pár szót az elene emelt vádakra válaszolni kívánván, megjegyzi, hogy ha szavazatától függne, még a' hadiadót is ajánlaná, de vannak még számosan, kik adózni nem akarnak, és az elv tisztán állván nem kívánhatja hogy egyik adózási fajnak ez uttal elsőbbség tulajdonittassék. Arról nem tehet, ha elvei communisticus elveknél mondatnak, eddig csak az igazság elvei mellett harczolt, mit ezental is teend. A' tolnai főispán és b. Vay M. által mondottakhoz csatlakozik.

Hertelendy Ignác torontáli főispán, a' mult országgyűlés meggyőződésére is kellvén figyelni, a' közös teherviselés általános elvét általa elfogadatva, gr. Sz. A. indítványa nyomán kívánja hozatni alkalmazásba.

Gr. Batthyányi Imre főlovászmester összekötötésben kívánván a' két pénztár ügyét fölvetetni, gr. Szapáry A. véleményében osztozik, egyébiránt a' választvány utasítására nézve b. Vay Miklóssal szavaz. —

Nádoró fens. „Ezzel a' mai ülést szétoszlatom és

reméllem, hogy jövő hétfőn vége lesz a tárgyalásnak. —
22ik országos ülés január 17én kezdete 10 óra-
kor (Tárgy: közösteherviselés—vége).

Nádor ő fens. az ülést megnyitván, következőleg nyilatkozik: „A' hozzászab tanácskozás eredményét részem-
ről is elősegíteni ohajtom, annál is inkább, minthogy a' köz-
ös teherviselést Magyarország életkérdései egyikének his-
szem, 's azért ha teljes egyetértést nem is, legalább a' véle-
mények megközelítését eszközölni kívánom. A' vélemények
különbsége, nézetem szerint, abban van, hogy némelyek a'
közös teherviselési elv alkalmazását a' fizetés mindkét fa-
jára, a' házi és országos adóra most mindjárt ki akarják mon-
dani 's csak a' biztosítékoktól függesztik fel annak életbe lép-
tetését, — a' másik rész pedig megállapodását a' fizetési kér-
dés egész összegétől kívánja felfüggeszteni; de a' választvá-
ny munkálkodását elzárni nem akarván, a' háziadó iránti
javaslatról figyelmét kitűnően az országos pénztárra kíván-
ná fordítani. E' két vélemény közt már most abban lehetne
a' megközelítés, hogy a' választvány munkálata mind ket-
tőre terjesztessék ki, de az elhatározási szándék akkorra tar-
tassék fen, mikor e' választvány munkálata elő leend terjesz-
ve. E' szerint proponálnám a' t. kk. és rr. nek választottni: mi-
kép a' közös teherviselés elvében megegyezünk, 's a' tör-
vényhozás feladását annak részletes alkalmazásában keres-
sük, és hogy a' t. kk. és rr. által említett két fizetési faj, úgy-
mint a' háziadó és országos pénztárt ezen elv részletes al-
kalmazásának tekintjük. Ezért a' választvány munkálkodásában
sem egyiknek sem másiknak előlegesen elsőbbséget nem tu-
lajdonítunk, miért is a' választvány utasítás nélküli kikü-
ldetését helyesnek látván, a' kk. és rr. által említett direct és
indirect kulfók előleges használása iránti utasítást e' helyütt
mellőzendőnek tartjuk. Egyébiránt a' tárgyra nézve végel-
határozást a' választvány jelentésétől függesztjük fel 's erre
nézve tekintettel leszünk mind a' fizetési kérdés összeköt-
tetésére, mind a' nemesség annyi év óta kifejtett anyagi álla-
sára. — Illy választással, azt hiszem, mind gr. Szécsen Antal in-
dítványának, — mind a' másik rész kívánságának elég volna
télve. Azonban ünneplésen kijelentem, hogy én ez által a'
vélemények szabad kijelentését praecoccupálni nem akarom,
sőt kérem a' mgos főrendeket, tessék javaslatomat tartózkodás
nélkül tárgyalás alá venni; hanem azon esetre, ha a' m.
főrendek e' javaslatba beegyezének, az eddigi gyakorlat
szerint megbízandó lenne az ítélőmester, hogy e' szerint tegye
fel a' válaszüzenetet, melly legközelebb alkalommal vizsgálat
alá jön. — Mindkét oldalról: helyes, helyes.

Rudics József bácsm. főisp. megjegyezvén hogy ő
volt az, ki a' vélemények legszélsőbb részét képezé, a' nádor
ő fens. által tett javaslatához szívesen járul.

Gr. Batthányi Lajos, noha eddig a' tárgyhoz nem
szólván, ő is kívánta volna véleményét előterjeszteni, ezt a' ná-
dori kijelentés folytában fölőlesnek tartva, szavazatától el-
áll, és nádor ő fens. javaslatába egyezik.

Gr. Szécsen Antal oda nyilatkozik, hogy indítványát
olly czéllal tevő, hogy ez által a' tanácskozásokat némileg elő-
segítse; de miután ő fens. javaslatában mindkét vélemény-
felekezett megnyugszik, indítványát nemcsak visszaveszi, hanem
örül, ha annak mellőzésével történik az egyesülés.

Nádor ő fensége: „Van é valakinek észrevétele? —
„Nincs, nincs.“

Gr. de la Motte Károly kifejezvé, mikint a' nemesség
adómentességét igazságtalannak mondani nem lehet, annál is
inkább, minthogy pozitív törvényen alapszik, miután a' nemes-
ség indirecte a' jobbágytelkek után adózik, nádor ő fens. ja-
vaslatában mind a' mellett megnyugszik.

Ország híró ó exc. kijelenti, hogy e' tárgy körül
sok mondani valója volna, de ha nádor ő fens. előterjesztésé-
ben mindnyájan megegyeznek, ő is előáll egyedi szavazatától.
(Mindnyájan, mindnyájan). Erre Ghicz Kálmán ítélőmester
olvassa a' kk. és rr. üzenetét és t. javaslatát a' magyar nyelv és
nemzetiség tárgyában. (Ezt legközelebb)

Nádor ő fensége: „Ezzel a' mai gyűlést elosztatom,
jövőben a' közös teherviselés iránti válaszüzenet fog hiteles-
síteni.“ — (Éljen éljen!)

BUDAPESTI NAPLÓ.

Nem régiben kimutattuk a' budai takarékpénztár
mu' évi forgalmát 's megjegyzők, hogy milly ügyesen kelle illy
forgalom előidézésére kezeltetni; mi csakugyan való is, mert a'
hivatalnokok hú pontossága közgyűlésileg is megismértetett, 's

ép a' jövő gyűlés fog intézkedni arról, miszerint e' tisztviseléség
fizetése emeltessék. Egyébiránt a' következő gyűlésen az egykor
említettük ápoló-intézet is alkalmasint életbe léptetik, miu-
tán a' fensőbb helyre jóváhagyás végett terjesztett alapszabá-
lyok akkorra visszaérkezendők. — Meglepő adat az is, hogy e'
takarékpénztár kimutató tványa már az új esztendő első
reggelén megjelent, holott az országbeli többi hason inté-
zet forgalmáról még mitsem tudunk. Bajos is másutt a' számadás
készítése, ha mint a' budainál minden perczen kimutatni nem
birják a' társulat mérlegét. A' nagy forgalom előidézésére igen
helyes szabály az a' budainál, hogy mindennap lehet betenni, 's
pedig minimum gyanánt egy trest, mellytől azonban, míg egy
forintra nem növesztetik, nem jár kamat, de mihelyt egy forint-
nyi az összeg, a' betét utáni hónapban kamatoz. Ez intézkedés
nyomán lehetett csak meg az is, hogy egy zsidógyerkőzű tizeses
betételeit tizenöt pengő forintos összegig szaporíthatá. A' be-
tét maximum sinec kikötte, mert egyetlen könyvecskére akár
100 ezer forintot tehetünk be, csak minden 200 forint után fizet-
sük meg a' könyvdíjat. A' budaiak elismerik, hogy az intézet van
a' közönségért 's nem a' közönség az intézetért; innen aztán min-
dig a' közönség igényeihez alkalmazkazzák magukat. — Eljenek a'
derék férfiak, kik illy jól intézkednek a' philanthropia terén!

Ős Budán e' napokban egy terjedelmes orgazda-szövetséget
fűdöztek föl, kiknek gonoszul keresett vagyonát a' hatóság le is
foglalá, 's a' pört ellenök megkezdé. Hát Pestnek tolvaj clubbjai
mikor kerülnek in corpore huokra?

Figyelmeztetjük is a' kapitányi hivatalt, hogy a' Zöldkert-
uteza szögletén czirkáló gazokat vegye ápoló gondjai alá. Már
másodsor támadtatánk meg általok, 's ha ellenök hatóságilag
mitem indítanak meg, az itteni járás veszélyes leend, mint a'
Bakonyban. Tanukat állíthatnánk elő, kik megbizonyítsák, hogy
minden éjjel az ez utczában most épülő ház állása alatt 'psilog egy-
gyike e' gazembereknek. Ajánljuk őt a' rend barátnak.

Eisele és Beisele híres utaspár bizonyos színháznak igen jó
szolgálatot tón, mert egyik pénzkezelőjéi gazdálkodásában mu-
latságosan meglepék. Most hűsön várja a' superrevisiót 's a' ju-
talmat kezelésért. Budán pedig — mint hallik — egy kötelezően
hamisítót fogtak el. Szépen haladunk a' vagyonosodásban; 's ki
mondja még aztán, hogy kihaltak a' mérész férfiak!

Pestnek egyik kártyabarlangját véletlenül meglátogató egy
commissarius, 's mi hallatlan! a' hazard-bankot tüstint el is kobozá;
mire az asztal tulajdonos egész őszinteséggel így szólta meg a'
fogalót: „Commissarius ur! reméllem csak veta' pörsölyömbé,
miután első látogatásával is illy nagy összeggel re'tirálta!“

Czeglédnek lakik egy ur ember, ki nagymulatságát leli ab-
ban, ha nem létező nevek alatt Pestre levelet küldözhet postán.
Ily legközelebb is Nyeldőcze és Nyakderesi uraknak
irt, illy czimekkel: „cum triangulato petaso coronato, nec non
aureis calcibus donato domino“ (három szegletű kalappal
koronázott 's arany sarkantyukkal megajándékozott urnak). —
Csodáljuk, hogy a' postások e' nevetséges czimekből nem ismer-
rik meg a' kincstár ellenségét.

Furesák némely újsághordató urak! egyik eszmadiájának
utasításul adá, hogy az általa megrendelt sarul vigye a' szerkesz-
tő hivatalba, homnan neki majd az újságban elküldik. A' megbí-
zás természetesen még ugy sem teljesíthetett, mint a' levélbeli
rákokkal történt. Egy másik pedig azt kívánta, hogy számára na-
gyobb böttikkel küldessék a' lap, mivel szeméi aratás óta meg-
gyöngültek. — Illyenek előtt a' postai és nyomdai viszonyok alig-
ha ismeretesek.

Megjelent a' „Honleányok könyve“ III. füzeté is Rös-
ler Agnes és Oroszhegyi Józsa szerkesztése alatt. Ajánljuk a'
könyvet hölgyeinknek: különösen az anyák méltóságig figyelem-
re a' vállalatot, melly a' női hivatás és ismeretkör kellő fölfo-
gására szándékszik vezérteni a' magyar hölgyvilágot.

Eötvös „Magyarország 1514ben“ című regénye is
befejeztetett. A' tanulsági regény kedves olvasmányul szolgál
minden magyarnak. — Hölgyeink főkép hazai történelmünk egyik
jelentékes évét, a' nagyszerű parasztlázadási szomorujátéket
e' műből élvezve tanulhatják meg, — a' 8 — és 9ik kötet megjelent
's minden könyvkereskedésben kapható. —

Mult napok egyikén a' színházterén egy pincze kigyuladt, 's
leginkább olaj és borletek volna lángmartalék. A' borfogyasztó
egyesület e' csapásra három napos gyászt öltött.

A' társasági bálakat egyremásra terveztük. A' jogászok
már odavitaták az ügyet, hogy jövő hónap elején csakugyan meg-
táncoztatják vendégeiket. Az orvosnövendékek még folyvást dis-
putálnak, amiyban állapotodhattak csak meg, hogy a' gyógyszer-
részeket és sebészeket, barmászokat, fogászokat, borbélyokat és
fodrászokat simpliciter kizárják mulatságjokból; mert mint
mondják, az orvosi kar hitelé csak így tartatik fen. Helyesen!
magyar természet; másban 's nem magunkban keresni a' bajt.
— Az izraeliták között magyarság-terjesztő társulat is rendezend
egy bált kisdedovója fölsegéllésére, nemkülönbön a' kereskedői
segédek is adnak egy szerecsere-éves vigálmal ápolódájok
fölszerelésé végett. Lesz tehát elég dimondánom!

Mult héten Fűredy jutalomjátékaul végre szin-
padra került az „Acs és ezár“ című 3 felvonásos vig opera.
A' darabban a' jutalmazott énekelte leggyöngébben, Benza,
Hollósy C. és Wolf azonban jeles játéku és szép dallamok
által igen jól mulattaták a' számos közönséget. A' megmaradt
táncszemélyzeti háromság is kített magáért, sőt a' karzat ma-
gas kívánatára ismételnök is kelle ugrándozásaikat: alkalmasint
megtetszett a' közönségnek, hogy egyik táncosnő lábikráját a'

Hírharang élcezeskedései meghízalák. — „A két any a gyer-
mek“ című látványos francia darab fölött mondott itéle-
tünk egy szép aszszonyságot ránk haragított, esupán azért, hogy
mi kacagni merészlénk, midőn ő könyvekre olvadt. Ezzel
ünnepléses bocsánatot kérünk, 's igérjük, nehogy könyes mu-
latságát megzavarjuk, az illető darab előadására soha sem me-
gyünk el. —

Ad vocem aszszonyság! Egy főrangú hölgy egyik
barátunktól kérdezősködék, hogy a' „Szépek könyve“,
mellyhez ő 200 pengő forinttal járult, mikor díszesítendi pipere
asztalát? Kérdezt barátunk nem felelhetvén, hozzánk folyamo-
dott fölvilágosítás végett, mire egyebet nem válaszolhatánk, mint,
hogy mi sem tudunk erre felelni. Ki a' dolgról bővebb tudom-
latságát megszerezhet, 's vigasztalja meg a' nyugtalan kérdezős-
ködőt. —

Havi és Szabó külföldön utazó magyar dal és táncostársá-
sága Brüsszelben mulat. Róla a' lapok sok dicséretet mondanak.
Azon vtanácsi végzés, miszerint az ebek csak szájkosárral
jelenhetnek meg nyilvános helyeken: sok aggszüzet veszélyes
szomorúságba ejtett, kiket megvizsgálni csak házassulandó fia-
tal uracok volnának e' hosszú farsangon képesek. — Experto
credite. ☺

KÜLFÖLD.

SPANYOLORSZÁG. Izabella királynő, miután idegzete
föbbszörös göresrohamok által meggyöngült, dec. 31 diki
délután hirtelen szédüléstől meglepetve, földre rogyott 's
csak két óra mulva térítették őt az orvosok erőködéséi ma-
gához eszméletlen állapotából. Színház után, hova minden
viszartartóztatás daczára elment, ismét szenvedő állapotba
sülyedt. A' francia követ Krisztina királynéval értekezvén
azonnal gyorsfutárt küldött Párizsba.

ANGLIA. Nagy figyelmet gerjeszt most az országban
Wellington herezeg egy levele sir John Burgoyne vezérór-
nagyhoz az ország védelmeztetése iránt. A' levél még mult
évi január hónapban iratott 's csak most bocsátottat közre.
Az ebben ajánlott védelmi eszközök igen egyszerűek 's al-
kötványosak, 's csak a' költségpont iránt fordulhat elő némi
kétség. A' herezeg kívánata: 150 ezer főnyi polgárkatonaság
föállíttatása 's ugyanannyira szaporítása a' rendes had-
seregnek, mi a' hadi költségvetést csak 400 ezer fonttal
emelendi.

FRANCIAORSZÁG. A' munkálatok az eysée-bour-
boni palotában, mellynek belseje Abdelkader 's családja el-
fogadására részint keleties modorban rendezendő, bizonyít-
ja, hogy az arab főnök érkezését a' fővárosban mindenest-
re várják. Aumale hg rendelete következtében azon helyen,
hol Abdelkader először találkozott Lamoricierre tábornokkal,
egy obelszk alaku lobor (pyramis) fog felállíttatni.

Cabet a' „Populaire“ szerkesztője elfogatott 's papiro-
sai zár alá tették. Épen Londonból tért vissza, hol egy
szerződést kötött Amerikáiban gyarmatosításra. A' vád tilal-
mas összeköttetés 's nyereszkedésre vonatkozik. Cabet ez
ellen hevesen tiltakozik a' lapokban.

Ismét két vádper készül tisztviselők ellen. Egyik bizo-
nyos becsületrendi hivatalnokot illet, ki állítólag mintegy 20
ezer frankot sikkasztott el azon pénzből, melly a' becsület-
rend szükölködő lovagai fölsegéllésére van szánva; másik
Toulon legtekintélyesb jegyzőinek egyike ellen — szinte sikk-
asztás és hamisítás miatt intéztetik.

1847dik évben a' franciaországi eskütszék 67 ha-
lálítéletet mondtak. Ezen elítéltek közül 43 gyilkosság, 8 lo-
pás és ölés, 5 mérgezés, 4 atyagyilkosság, 3 gyermekgyil-
kolás, 3 gyújtogatás 's 1 agyonütés és sebesítés miatt ke-
rült a' vérpadra.

OLASZORSZÁG. A' toscanai nagyherezegség, miután
tapasztalá, hogy az igen hosszú szolgálóidó sokat viszsa-
tartóztat a' katonaságba lépéstől, a' hadszolgálati időt 3 évre
eszkötkenté. Minden, ki szabadon iratja be magát a' gyalogsági
sorokba, 60 lirát kap toborzópénzül 's önkéntesszolgálati éveit
beszámíttatnak katonai köteletségébe.

SCHWEIZ. A' zürichi kormánytanács gislikoni gyó-
zó, Ziegler ezredes viszszatérését 's Zwingli fegyvereinek,
mellyek az ezredesnek a' luzerni fegyvertárból az ottani kor-
mány parancsára kiadtattak, viszszahelyeztetését nagyszerű
ünnepléyyel jan. 13kán készüle megülni. — A' freiburgi i-
deiglenes kormány bünfeledést vala hirdetendő, mellyhez a-
zonban ollyatén föltétel köttetett, hogy a' külön szövetség fő
okozója 1,200,000 franknyi adót fizessenek 's ezért egymás
irányában kezesek legyenek. A' luzerni kormány három bu-
kott kormánytagot fogatott el.

10ik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1848.

+ Tudósítás a' magyar nemzeti museum tárgyában.

Ő cs. kir. főhercegsége szerelvő tisztelt főnséges nádorunk közelebbi magas rendelete
következtében a' m. n. museum gyűjteményei nyilvános szemléltetésükre nézve addig is, mig a-
zok tökélyesen rendezhetők lesznek f. é. januar 24től kezdve következő ideiglenes napi rend-
hozatik folyamatra: 1) A' közönség részére jelenleg megnyitható gyűjtemények (ünneplés és va-
sárnapokot kivéve) naponként délelőtti 9. órától kezdve 1 óráig állnak nyitva, és pedig hétfőn 's
csütörtökön a' kincstár, pénz 's régiség-gyűjtemény, szerdán és szombaton a' képtár; 2) A' köz-
szemléltre meghatározott idő kezdete 's vége a' m. n. museum belső udvarán alkalmazott
harang meghuzásával adatik mindenkinék tudtára; — 3) Nap és esernyőket, botokat, kar-

dokat, vagy más bármi nemű fegyvereket a' gyűjtemény-termekbe bevinni tilos levén, azokat
visszajuttatni a' l. (z. a. kapusnál hagyják letéve. 4er) Szüléjük vagy fölgyázójok nélkül meg-
jelenő 's 10 éves korukat fölül nem haladó gyermekek valamint iskolai könyveikkel jövő tan-
ulók (ha csak könyveiket a' kapusnál nem hagyják) a' gyűjteménytermekbe nem bocsátha-
tók. 5ör) Valamint mindenkinék figyelmébe ajánlatik az épület és termekben föntartandó tiszt-
ság megőrzése: ugy különösen kéretnek a' l. cz. látogatók, hogy a' kiállított tárgyakhoz na-
nyuljanak, a' termekben különvala ne járjanak, hanem az illető vezető mellett maradjanak

Kubinyi Agoston, a' magyar nemzeti museum igazgatója.

Dunavizállás: Budán, jan. 20kán 3' 8' 0" az 0 fölött.

Társalkodónk 3dik száma (január 23kán) fog megjelenni.